

Muzica americană de film

(Grigore Constantinescu – 30 aprilie 2006)

Primul partener al peliculei cinematografie, încă de pe vremea fraților Lumière, a fost muzica. Chiar dacă, din punct de vedere tehnic nu se poate vorbi încă de simultaneitatea actului artistic, liniștea din sala de proiecție este, de la începuturile spectacolului filmic, „populată” cu comentariul muzical al unui pianist, al unui ansamblu instrumental, comentariu potrivit cu ceea ce se presupune că ar fi fost narațiunea de imagine, proiectată pe ecran. De altfel, sunetul înregistrat pe suportul de imagine este legat primordial tot de un film muzical, celebru prin anii de început ai secolului trecut – Cântărețul de jazz cu Al Jonson.

Istoria celei de a șaptea arte avea să continue multă vreme, până când muzica va intra cu drepturi depline în componența artistică a montajului, oferind regizorilor o nouă concepție a întregului drept „contrapunctul imaginii cu sunetul”. Compozitorul de muzică de film s-a născut, altul decât cel de muzică de teatru, un artist care gândește în funcție de expresia imaginii și de timpul acordat celei muzicale. De la o capodoperă la alta, marile reușite cinematografice încep să poarte semnături de autoritate, fie că este vorba de Tiomkin, Prokofiev, Korngold sau Cosma. Producția loc este uneori pasageră, alteori incredibil de cuprinzătoare, uneori destinată imaginii, alteori trecând spre genul simfonic sub forma suitei, uneori translând scena pe peliculă. De fapt, posibilitățile celei de a șaptea arte au contaminat componistica spre un infinit variabil al relațiilor sunet-imagine. Câteva nume noi, aparținând generațiilor ultimelor decenii, ilustrează producțiile componistice provenind din cele mai faimoase filme contemporane și dovedesc că există o artă componistică care trăiește în lumea filmului. În acest sens, programul propus de Orchestra Națională Radio este un argument.

James HORNER – Hollywood Blockbusters

James Horner este un compozitor care îmbină atitudinea romantică cu experimentalul sonor. De-a lungul activității sale a semnat, în cele peste o sută de filme realizate de Hollywood, titluri considerate clasice, precum Willow (Ron Howard), Braveheart (Mel Gibson), celebrissimul Titanic (James Cameron). Numele său se identifică cu subtilitatea și emoționalitatea expresiei, iar muzica sa merită a fi ascultată și dincolo de momentul vizionării unui film. James Horner a debutat în carieră ca autor al unor filme de serie, ca Battle Beyond the Stars (Mercenarii spațiului, 1980) sau Krull (1983), a căror muzică nu era lipsită de farmec. Întâlnirea cu Ron Howard în 1985 îi deschide noi perspective. Se adaugă și colaborarea cu James Cameron în 1986, rezultatul fiind o creștere a inspirației sale. În paralel scrie muzica pentru filmul Numele trandafirului de Jean-Jacques Annaud (1986), într-un limbaj sobru, minimalist și subtil. În 48 Hours și Red Heat, imaginează un discurs sonor amuzant, iar din nou cu Horner compune o veritabilă bijuterie Dinosaurul. James Horner are o nouă incursiune în filmele de acțiune, în 1992 și 1994, cu seria lui Jack Ryan (cu Harrison Ford), realizată de Philip Noyce: Jocuri de război, Pericol imediat, demonstrând interesul compozitorului pentru motivele surte și formulele repetitive. În 1994, realizează muzica pentru Legende de toamnă (Edward Zwick) în care Horner stăpânește emoția printr-o orchestrație de efect și subtilă. Inspirările sale teme melodice vor impresiona spectatorii în filmul lui Ron Howard (1995) care va fi nominalizat pentru Oscar. Revenind la James Cameron, în 1997 compune coloana sonoră pentru Titanic, care cunoaște un succes fără precedent, muzica pe disc fiind vândută în mii de exemplare, pretutindeni, datorită și colaborării cu Céline Dion,

pentru care Horner a scris în mod special (partitura îmbinând melodii romantice, intervenții corale și sintetizator), ceea ce îi aduce consacrarea cu premiul Oscar, fiind definitiv recunoscut de marele public. Este interesant că acest film reprezintă punctul de maximă evoluție a creației sale care, în anii următori, nu a mai oferit publicului aceeași satisfacție și capacitate de emoționare ca în filmele deceniului anterior. Ca în orice situație similară, atitudinile pro și contra au determinat eforturile artistului de a se autodepăși. Aranjamentul realizat de John Moss pentru audiția de concert, o demonstrează, trecând de la un film la altul prin reperele tematice principale.

John WILLIAMS – The Empire Strikes Back, Highlights from Jurassic Park, Schindler's List, Star Wars Suite

Numele lui John Williams poate fi lesne apropiat de cele ale compozitorilor americani din a doua jumătate a secolului trecut, John Philip Sousa, Aaron Copland sau Leonard Bernstein. O impunătoare serie de premii include 41 de nominalizări pentru Oscar, premii Golden Globe, Grammy, Gold and Platinum Records, recunoașteri universitare DHC, argumente ce justifică extraordinarul respect de care se bucură în lumea filmului și muzicii americane. În calitate de dirijor al Boston Pops Orchestra (1980-1993), a colaborat cu artiști celebri ca Mstislav Rostropovich, André Previn, Itzhak Perlman, Yo-Yo Ma, Gil Shaham, Leonard Slatkin, James Ingram, Dale Clevenger sau Joshua Bell. Lista creației sale include lucrări larg apreciate în domeniu repertorial de concert: Essay for Strings, Prelude & Fugue, American Journey, Sinfonietta for Winds, concerte pentru flaut, vioară, trompetă, clarinet, tubă, cello, fagot și corn, Fanfare destinate inaugurării, în 1984, 1988 și 1996 a Jocurilor Olimpice de vară și, în 2002, a Olimpiadei de iarnă. Williams a organizat la Hollywood un studio cu pian pentru acompanierea serialelor de televiziune Peter Gunn (1958), South Pacific (1958), Some Like It Hot (1959), The Apartment (1960) și To Kill a Mockingbird (1962), ocupându-se de asemenea de orchestrarea partiturilor cu muzică de film semnate de compozitorii mai vârstnici de la Columbia și 20th Century-Fox, precum Alfred Newman, Lionel Newman, Dimitri Tiomkin, Franz Waxman. Eforturile sale se concretizează în succesul muzicii la filmul lui William Wyler How to Steal a Million (1966) care îl lansează până la obținerea primului Oscar pentru Fiddler on the Roof. O creație considerabilă cantitativ îl conduce spre marile succese ale finalului de secol, cu muzica scrisă pentru Jurassic Park (1993), un al doilea Oscar pentru Schindler's List (1993), filme urmate de alte titluri celebre pretutindeni, ca Familia Simpson (1989) cele două serii Home Alone (1990, 1992), Nixon (1995), Seven Years in Tibet (1997), Saving Private Ryan (1998), Angela's Ashes (1999), precum și revenirea la lumea familiară a seriilor cu Războiul stelelor, continuând ce a început în anii '70 cu George Lucacs. În creația mai recentă se înscrie și magia sonoră a mult aplaudatului basm cu aventurile lui Harry Potter (2001, 2002, 2004, etc.), pe care a reunit-o și într-o suită simfonică. Cel mai recent succes este filmul premiat cu Oscar, Memoirs of a Geisha (2005). Dintr-un anumit punct de vedere se poate deci spune că muzica lui Williams a făcut înconjurul globului, de la sala de cinema la cea de concert și până la stadioane, fiind colecționată în discuri, albume care reunesc destinul unui artist al timpului său, ce și-a împlinit cu succes vocația.

Andrew LLOYD WEBBER – Music from Evita

Pentru Andrew Lloyd Webber aprecierea se direcționează spre unul dintre cei mai importanți autori actuali de muzică pentru teatru muzical. Aparținând unei familii de muzicieni londonezi, Andrew a studiat temeinic numeroase instrumente și compoziția. După absolvirea studiilor muzicale la Oxford, și-a încercat fără succes talentul în cântece pop. Ajuns în Statele Unite se

preocupă de teatru, lansând opera rock Jesus Christ Superstar, în 1971. Având drept partener pe Alan Ayckbourn, Lloyd Webber lucrează la musicalul Evita, un mare succes la Londra în 1978, lucrare bazată pe istoria reală a Evei Peron din Argentina. Evita va cunoaște însă veritabilul succes mondial în filmul care a fost realizat în 1996 având capete de afiș pe cu Madonna și Antonio Banderas. În 1981, după Evita, Lloyd Webber compune Cats, cel mai mare hit al său. Cântecele din acest musical se bazează pe poemele lui T. S. Eliot, devenind cel mai mare musical destinat tinerilor. Au urmat Starlight Express și, în 1986, The Phantom of the Opera. Dintre creațiile ulterioare pot fi amintite musicalurile Aspects of Love (1989), Sunset Boulevard (1993) și Whistle Down the Wind (1997), toate acestea fiind destinate să treacă pe rând și în versiune cinematografică, ceea ce a contribuit evident la popularizarea muzicii acestui prolific compozitor pe toate meridianele. Din muzica translată în filmul Evita, Calvin Custer a realizat un aranjament care pune în evidență valorile muzicale ale compozitorului, dovedind împlinirea unei vocații care merită toate admirația.